

sicut albedo, verbi gratia, recipitur in quantitate, ita etiam forma substantialis recipitur in illa, et communicaret illi suum esse substantiale, et consequenter sicut ablata substantia et conservata per se quantitate, sine novo miraculo maneret informata forma substantiali, quæ omnia sunt absurda. Tandem, quodcumque sit illud accidens, quod per modum potentiæ interponitur inter substantiam materiæ et formam, necesse est illud recipi in materia, quia recipi debet in aliquo subjecto, et ibi non est aliud, cum talis potentia supponatur formæ, et consequenter etiam composito; ergo est in materia potentia ad recipiendum in se tale accidens, cum subjectetur in materia; inquiri ergo an illa potentia materiæ sit ipsamet substantia materiæ, vel aliud accidens; hoc posterius dici non potest, alias procederetur in infinitum; si vero dicatur illud prius, ergo aliqua potentia receptiva materiæ est ipsa substantia ejus; ergo hæc potius est ad actum substantialem quam ad accidentalem, vel saltem primario ad illum actum ordinatur; est ergo per se et immediate receptiva illius.

6. Atque hinc facile probatur altera pars minoris, scilicet, hanc potentiam non esse modum ex natura rei distinctum a substantia materiæ. Primo quidem quia nulla est necessitas nec vestigium talis distinctionis. Nam talis potentia connaturalis est materiæ, et ab illa omnino inseparabilis, etiam per potentiam Dei absolutam; imo etiam per intellectum concipi non potest materia completa in essentia materiæ, quin concipiatur capax formæ; ergo illa capacitas non est modus in re distinctus a materia, sed est veluti differentia essentialis ejus; nam materia essentialiter est entitas substantialis, non completa, sed partialis, non per modum actus, sed per modum potentiæ; est ergo ipsa materia per essentiam suam, et principalis, et proxima ratio recipiendi formam, et causandi materialiter.

7. *Existentiã essentialiter requirit materia ut causet.*—Dico secundo: existentia materiæ etiam est necessaria ad causalitatem materiæ, non tamen proprie ut conditio tantum quæ sit extra rationem principii per se in genere causæ materialis, sed ut in illo intime et formaliter inclusa. Prior pars probatur, quia materia non potest esse reale subjectum, vel actu exercere munus ejus, prout est in sola potentia objectiva, vel in virtute

primæ causæ, quia secundum priorem considerationem nihil est, sed solum concipitur ut non repugnans esse; secundum posteriorem vero non est aliud quam ipsa creatrix essentia; ergo ut actu exerceat munus realis subjecti, necesse est ut in se sit actu extra causam suam, et extra potentiam objectivam; sed hoc ipsum est existere; ergo ut materia materialiter causet, necesse est quod actu existat. Et confirmatur, nam ideo res naturales non creantur quia fiunt ex materia; sed non ideo non creantur quia fiunt ex materia possibili; ergo quia fiunt ex materia actu existente, et consequenter ipsa materia non causat materialiter, nisi quatenus actu existens. Minor probatur, nam ipsa materia, dum fit a Deo, fit ex materia possibili, et nihilominus creatur, quia fieri ex materia possibili est fieri ex nihilo, eo quod materia possibilis, ut sic, nihil sit. Unde dictio *ex* in illa locutione non dicit habitudinem causæ materialis, sed termini a quo. Quando ergo dicitur habitudinem causæ materialis, necesse est ut designet rem quæ non tantum possibilis sit, sed etiam actu, et extra causas. Tandem materia non potest materialiter causare, nisi sit creata a Deo; sed creatio terminatur ad rem existentem; ergo materia non potest materialiter causare nisi existens. Quæ rationes formaliter et immediate probant materiam non causare materialiter, nisi ut est extra causas suas tanquam actualis entitas in suo esse essentiæ; consequenter vero probant de esse existentia, quia omnis actualis entitas extra causas formaliter constituitur per existentiam, ut infra suo loco probabimus.

8. *Materia qualiter a forma dependeat.*—Atque hinc etiam probatur facile posterior assertionis pars; nam, quod materia sit entitas actualis, non est quasi extrinseca conditio necessaria ad causandum, sed est intrinseca, et propria ratio causandi; nam materia per suam entitatem actualem recipit formam; sed per existentiam constituitur in esse entitatis actualis; ergo existentia materiæ non utcumque est conditio necessaria, sed ut per se ac formaliter pertinens ad principium causandi. Quæ res constabit latius ex dicendis infra de existentia. Solum potest objici, quia materia pendet in sua existentia a forma; ergo non potest prius etiam ordine naturæ existere quam formam recipiat; ergo existentia non potest illi esse necessaria ad causandum. Patet consequentia, quia conditio necessaria ad causandum supponitur ad effectum. Nec

intelligi potest quod causa in suo esse necessario ad causandum pendeat a suo effectu. Respondetur, exactam hujus objectionis responsionem dari non posse, donec explicemus causalitatem formæ erga materiam, et illam propositionem Aristotelis: *Causæ sunt sibi invicem causæ*; ideo breviter dicitur, probabile esse materiam non dependere proprie a forma ut a causa sua, quæ potest dici dependentia antecedens, sed solum ut a connaturali actu, et quasi dispositione et conditione necessaria, quæ potest dici dependentia consequens, secundum quam non est inconveniens causam materialem pendere a suo effectu. An vero dici possit pendere etiam a priori materiam a forma, infra videbimus.

9. *Proximitatem cum forma ad suam causalitatem requirit materia.*—Dico tertio: conditio necessaria ad causandum in materia est propinquitas intima, seu indistantia a forma. Itaque, sicut in causa efficiente applicatio ad passum dicitur conditio necessaria ad agendum, ita in materiali causa applicatio ad formam; nam respectu illius vel cum illa exercet causalitatem suam. Hæc autem applicatio est per intimam propinquitatem et indistantiam, quia non possunt materia et forma uniri, nisi sint indistantes et quasi penetratæ intime per entitates suas. Dices, hanc non esse conditionem necessariam, sed ipsammet conjunctionem materiæ et formæ. Respondetur non ita esse, quia intima præsentia aliquid distinctum est ex natura rei ab unione; cum enim anima creatur in corpore, non unitur corpori ex vi creationis in tali loco, sed per aliam actionem, et tamen creatur intime indistans a corpore. Unde etiam re ipsa est separabilis illa intima præsentia ab unione. Sicut enim Angelus potest esse intime præsens materiæ, et non informans illam, ita etiam potest esse anima rationalis, imo et quælibet alia forma, saltem per potentiam Dei absolutam; est ergo illa intima præsentia quid distinctum ab unione, et conditio necessaria ad illam, et ad materiæ causalitatem. Hæc autem conditio in hominis generatione manifeste est prior natura, quia ibi supponitur forma creata absque causalitate materiæ circa illam; in aliis vero formis non tam videtur conditio prior natura quam concomitans, quia aliæ formæ absolute et simpliciter, et secundum ordinem causalitatis, non prius natura sunt aut fiunt, quam uniantur, ut postea videbimus. Intercedit autem ibi alia naturæ prioritas, quæ dicitur in subsistendi conse-

quentia; nam intima præsentia talis est, ut possit saltem per divinam potentiam conservari sine unione, et consequenter sine causalitate materiali; e contrario vero nullo modo potest materialis causalitas actu conservari sine intima propinquitate, ut per se constat.

10. *Quantitatem non requirit materia ut necessariam conditionem ad causandum.*—Dico quarto, præter hanc conditionem nullam aliam esse simpliciter necessariam ad causalitatem materiæ, quantum est ex parte ejus. Explicatur breviter, nam quod attinet ad quantitatem, satis controversa res est, an illa sit in materia, vel in composito, et quomodo. Et quamvis sit probabile esse in materia et naturaliter non separari ab illa, id tamen non ideo est quia quantitas est conditio necessaria ad causalitatem materialem, formaliter loquendo; sed quia materia est talis entitas quæ natura sua talem proprietatem postulat, ita ut quantitas potius sit proprietas consequens talem causam materialem, quam conditio antecedenter necessaria ad causalitatem ejus. Unde fit ut vel forma, si materialis etiam sit, vel saltem suo modo informatio formæ, participant effectum seu modum quantitatis, non quia per se sit necessarius ille modus ad unionem cum materia, sed quia forma sese accommodat materiæ, quatenus omne quod recipitur, ad modum recipientis recipitur. Et simili modo, materiale agens indiget extensione quantitatis in passo, ut in illud agere possit; id tamen provenit ex eo quod ipsum agens ratione talis proprietatis consequentis materiam, habet modum existendi et agendi illi accommodatum, secundum omnes facultates quæ a materia pendent. Itaque (quidquid sit de illa quæstione, de qua modo nihil definimus) nunc solum dicimus quantitatem per se ac formaliter non esse necessarium propter causalitatem materialem. Unde, si per potentiam Dei conservetur materia sine quantitate, quantum est ex parte sua, poterit exercere suum munus sustentandi formam vel informationem ejus.

11. Rursus sigillatio materiæ, quæ sit aliquid distinctum a quantitate et qualitatibus disponentibus materiam, præsertim est quid fictum et commentitium, ut loco supra citato monstratum est. Qualitates autem, si fortasse non manent eadem in genito et corrupto, non aliter sigillant materiam, nisi quia hæc qualitates quæ præcedunt instans generationis, denudant materiam, et relinquunt illam liberam et expeditam, ut agens in eam intro-

ducat suam formam; qualitates vero, quæ in eo instante introducuntur, solum consequuntur formam, et quasi foveant, ac eam retinent in materia. Si autem eadem numero dispositiones, quæ fuerunt inchoatæ in corrupto, manent consummatæ in genito, sic facilius dici possunt determinare materiam ad talem formam; illud tamen non est, quia materia ex se illis indigeat ad suam causalitatem, sed vel ob naturalem modum et ordinem agendi mediis accidentibus, necessario ita præmittuntur, vel quia forma ipsa tales postulat dispositiones. Materia autem, quamvis ex se sit indifferens ad plures effectus seu formas, non est ex se insufficientis aut incompleta ad singulos effectus suos, sed potius in suo genere est quasi universalis causa, sufficiens ad singulos effectus; causa autem sic indifferens bene potest determinatum effectum causare, si aliunde concurrant aliæ causæ ad eam determinationem necessariæ, ut sunt in proposito agens, vel dispositiones. Igitur per se et intrinsece ex vi causalitatis materialis, nulla sigillatio ad illam requiritur ut necessaria conditio. Præter has autem condiciones, nullæ aliæ hactenus excogitatæ sunt, neque fingi facile possunt, cum nulla appareat ratio vel fundamentum talis necessitatis. Omitto enim conditionem generalem et quasi transcendentalem respectu omnis causæ creatæ, scilicet, quod conservetur a Deo; nam hoc et commune est, et sub existentia comprehenditur. Omitto etiam necessariam habitudinem seu relationem ad formam, et (ut ita dicam) concausalitatem formæ; nam hoc potius est quid necessario consequens, quam requisita conditio ad causandum. Nihil ergo aliud ad causalitatem ex parte illius necessarium est. Et hæc satis sint de hoc puncto; nam fundamenta aliarum opinionum, quæ inter illas referendas insinuata sunt, ex dictis sufficienter soluta et expedita sunt.

SECTIO IX.

Quid sit causalitas materiæ.

1. *Causalitas materiæ non est ipsa entitas materiæ.* — Variæ sunt hæc de re opiniones. Dicunt enim aliqui, causalitatem materiæ nihil aliud esse quam ipsammet materiam, quæ seipsam exhibet composito, et per seipsam sustentat formam, quia ejus causalitas non consistit in productione alicujus rei a se distinctæ, sicut causalitas efficientis, sed in hoc solum quod seipsam præbet suo effectui.

Sed hæc sententia vera esse non potest; nam, licet verum sit materiam non aliter causare quam sustentando aut componendo id quod causat, nihilominus hoc quod est sustentare aut componere, aliquid est in re ipsa distinctum ab ipsa materia; nam potest materia esse in rerum natura, et non causare hanc formam, vel hoc compositum, et successive variare causalitatem suam circa varios effectus, manente invariata entitate ejus; ergo causatio ipsa aliud est ab ejus entitate. Imo de potentia absoluta potest conservari materia sine ulla forma, ut infra ostendemus, et tunc nihil actu causaret, sed solum ex se esset potens ad causandum; ergo aliud est id quo constituitur actu causans, ab eo quo constituitur potens ad causandum; hæc enim solara-tione probamus in causa agente aliud esse actionem a potentia agentis. Quod si quis forte dicat, materiam causare, non addere aliquid ipsi materiæ, sed connotare existentiam formæ in illa, non satisfaciet. Nam, quidquid sit de illo addito, quod postea videbimus, formam existere in materia, formaliter ac præcise loquendo, non est materiam causare, sed potius causari vel informari; oportet autem aliquid designare, a quo formaliter sumatur illa denominatio causandi, et declarare an illud sit intrinsecum, vel extrinsecum materiæ.

2. *Causalitas materiæ nequit esse prædicamentalis relatio.* — Secundo dicunt alii causalitatem actualem nihil addere materiæ præter relationem causæ ad effectum. Sed si sit sermo de propria relatione prædicamentali, non potest hæc sententia vera esse, quia hæc relatio consequitur causato jam effectu, et positus fundamento et termino; ergo supponit causalitatem ut rationem proximam ad quam consequitur; ergo non potest causalitas in hac relatione consistere. Quod et supra de causa in communi dictum est, et pro omnibus causis dictum intelligatur, ne id amplius repetere necesse sit. Si vero sit sermo de aliqua relatione transcendentali, coincidit hæc opinio cum quarta statim referenda.

3. *Causalitas materiæ non est idem cum omni effectu ipsius.* — Potest ergo tertia sententia esse, asserens hanc causalitatem materiæ esse ipsummet effectum ejus, diverso modo significatum et conceptum, quia hoc sufficit ad explicandam hanc causalitatem, et vix potest alia inveniri aut cogitari. Sed, licet de aliquo effectu hoc fortasse verum sit, ut de generatione et unione statim declarabo (nam hæc ita se habent sicut actio ad cau-

sam agentem, quæ etiam dici potest effectus ejus), non tamen potest id esse in universum verum, tum quia causalitas in omnibus causis est aliquid medium inter causam et effectum; tum etiam quia forma materialis est effectus materiæ, et non potest esse causalitas ejus. Nam anima equi, verbi gratia, quæ nunc causatur materialiter a sua materia, potest in re conservari sine tali causalitate; ergo illa causalitas aliud est in re ab illa anima et ab entitate ejus. Sicut quantitas Eucharistiæ, quæ antea conservabatur media causalitate materiali substantiæ panis, postea conservatur cessante illa causalitate, quod est signum causalitatem illam esse quid diversum a realitate quantitatis. Quod si forma secundum suam absolutam entitatem non est causalitas materiæ, nec totum compositum esse potest; maxime quia in composito includitur ipsa materia, quæ a seipsa non causatur, et in aliquo composito, nempe homine, includitur etiam forma, quæ a materia non causatur; quo modo ergo totum compositum esse poterit causalitas materiæ?

4. *Quorundam opinio.* — Quarta opinio esse potest, causalitatem materiæ esse modum quemdam ipsius materiæ realem, et ex natura rei distinctum. Nam, considerata absoluta entitate materiæ, hic modus solum in potentia ab ea continetur; oblata autem occasione agentis inducentis formam, materia etiam actu exhibet hunc modum, quo in se recipit et fovet formam, et consequenter componit compositum. Si autem talis forma recedat, adveniente alia forma, materia etiam amittit priorem modum, et alium exhibet circa advenientem formam. Ita sentiunt Combricensis, 2 Phys., quæst. 6 et 8. Fundamentum sumitur tum a sufficienti partium enumeratione, tum etiam quia talis modus necessarius est, cum ostensum sit hanc causalitatem esse aliquid, et non sit necesse ut sit entitas distincta, cum materia per seipsam immediate uniatur formæ; ergo oportet ut sit aliquis modus realiter quidem identificatus materiæ, modaliter autem et ex natura rei distinctus, cum sit separabilis ab ipsa.

Questionis resolutio.

5. *Causalitas materiæ respectu generationis, est ipsamet generatio.* — Verumtamen hæc sententia partim falsa videtur, partim dubia. Quod ut declarem, et meam sententiam aperiam, distinguo illa quatuor, quæ supra dixi causari ex materia, generationem, unionem

formæ, entitatem formæ, et compositum ipsum. Quoad generationem ergo existimo per seipsam causari a materia, nulla alia re vel modo addito materiæ præter ipsam generationem illi inhaerentem; atque adeo causalitatem ipsius generationis a materia, nihil aliud esse quam ipsammet generationem, ut est eductio ex materia. Sicut enim actio est ab agente, non per aliam actionem, sed per seipsam, et habet rationem actionis, ut est ipsa emanatio a causa agente, et ut sic est ipsa causalitas agentis, ut infra dicam, ita eductio, seu passiva generatio, quatenus essentialiter pendet a subjecto, et per seipsam necessario illi conjungitur, ab illo causatur materialiter non per aliam causalitatem, sed per seipsam. Hoc imprimis probatur ex ipsamet rei declaratione; nam hoc modo optime intelligitur causalitas materiæ circa generationem, et nihil aliud est necessarium; ergo superfluum est aliquid aliud fingere. Secundo, id declaratur ex accidentalibus mutationibus et unionibus; quando enim lignum calefit, calefactio fit in tali subjecto, et ex subjecto non fiunt autem tunc duæ mutationes in illo subjecto, una, quæ sit ipsa calefactio passiva; alia, quæ sit modus aliquis, quo tale subjectum causat materialiter calefactionem, illive unitur; superfluum enim est has multiplicare mutationes, nam, hoc ipso quod calefactio talis est, ut intrinsece dicat habitudinem actualis unionis et dependentiæ a tali subjecto in genere causæ materialis, et ipsa causatur a subjecto, et subjectum causat ipsam, et ipsa unitur subjecto, et subjectum manet illi unitum; superfluum ergo est aliam mutationem in subjecto addere; idem ergo est in causalitate materiali substantialis generationis. Unde confirmatur tertio, quia per idem, seu per eundem modum quo effectus causatur, causa causat, quia causatio ipsa ut sic duplicem illam habitudinem essentialiter includit, ad causam ut ad principium, et ad effectum ut ad terminum, et ideo utrumque tenominat, alterum causans, alterum causatum; sed generatio, hoc ipso quod intrinsece et essentialiter est pendens a materia, per seipsam causatur ab illa; ergo ab eadem, ut est ex materia, denominatur materia causans illam; ergo nulla alia res aut modus necessarius est, ut materia denominetur actu causans generationem. Imo neque intelligi potest quomodo materia per alium modum cause, generationem. Quod quarto declaratur, nam materiam causare generationem, nihil aliud

est quam sustentare illam ut subjectum; sustentat autem illam immediate in entitate, et per entitatem suam, hoc ipso quod generatio in ipsa fit; ergo omnis alius modus est imperlinens ad hanc causalitatem, nec conferre quidquam potest ad hanc sustentationem.

6. *Objectioni respondetur.* — Ultimo argumentor, quia si præter generationem ipsam causalitas materiæ esset modus realis distinctus, oporteret fieri ab aliquo agente; omnis enim modus realis novus a nova causa fieri debet; sed nullum est agens a quo fiat talis modus; ergo. Probat minor, quia agens sicut solum agit per suam formam substantialem, vel accidentalem, ita non concurrat effective nisi ad educationem formæ, quæ est calefactio, verbi gratia, vel generatio; ergo, præter illam non facit aliquem alium modum. Dices: quamvis per se primo ille alius modus non fiat, resultat tamen; nam, hoc ipso quod hæc res unitor illi, resultat unio illius ad hanc. Sed contra primo, quia ostensum est nullam esse necessitatem talis resultantiæ ad causalitatem, neque videtur etiam necessaria ad unionem, quia potest alia res denominari unita per unionem alterius ad ipsam, sine novo modo unionis in ipsa, ut in mysterio Incarnationis dicunt Theologi, et in naturalibus cum homo sedet, verbi gratia, sessio unita est homini, et homo sessioni; quis autem fingat hominem denominari unitum sessioni per novum modum distinctum a sessione, et non potius per ipsam sessionem, quæ per seipsam unitor subjecto? alioqui procedendum esset in infinitum. Sic ergo materia denominatur unita generationi, quia generatio in ea fit, neque est necessarius alius modus, qui in materia resultat. Deinde inquirem qualis sit, et a quo illa resultantia; duobus enim modis intelligi potest: primo, quod, posita in materia actione agentis educationis formam, resultat a materia ille modus; atque ita materia effective faceret suam causalitatem materialem, quod dici non potest, etiamsi dicatur esse illa efficientia per resultantiam naturalem. Secundo, potest excogitari illa resultantia, quod fiat ab agente extrinseco media forma, quam inducit in materiam, et sic forma inducta efficeret causalitatem materialem, per quam ipsa causatur, et prius natura esset in materia, quam ille modus resultaret; ex quo facile convincitur talem modum esse impertinentem ad materiæ causalitatem.

7. *Generatio nequit etiam supernaturaliter*

extra subjectum conservari. — Ex his ergo (ut existimo) satis constat in materiali causalitate generationis non distingui hujusmodi causalitatem ab ipsa generatione, prout est in materia, a qua denominatur materia actu causans, quatenus ab illa est, sicut ab eadem denominatur generans actu agens, quatenus ab illo est. Unde, sicut denominatio agentis non est ab aliquo modo, qui sit in ipso agente, sed extrinsecus ab actione, ita denominatio causantis actu in ipsa materia non est ab aliquo modo, qui sit illi ita intrinsecus, ut sit in re idem cum ipsa, sed ab ipsamet generatione, quatenus est ex ipsa, et hac ratione poterit dici talis denominatio extrinseca, quamvis quia generatio est in ipsa materia, ea ratione possit dici intrinseca, in quo differt a denominatione agentis. Dices, posse Deum eandem numero generationem conservare separatam a materia; tunc autem non causaretur a materia, et consequenter non denominaretur illam actu causantem; ergo non denominatur actu causans præcise a generatione ut sic; oportet ergo adjungere aliquem alium modum. Respondetur imprimis falsam esse assumptionem; nam implicat esse, aut conservari actionem generationis extra subjectum, et absque causalitate materiæ, tum quia generatio essentialiter est mutatio; mutatio autem nec intelligi potest sine subjecto. Tum etiam quia generatio in omnibus aliis extra hominem essentialiter est educio de potentia materiæ; in homine vero est unio formæ cum materia; utroque autem modo repugnat intelligi sine concursu materiæ. Tum denique quia actio sine concursu subjecti est creatio, vel productiva, si sit nova, vel conservativa, si sit circa rem præexistentem; ergo, hoc ipso quod forma, quæ erat in subjecto, et a subjecto pendeat, extra subjectum conservatur, necessario variatur actio. Unde concluditur, mutationem illam, quæ est generatio, essentialiter includere unionem ad materiam, et causalitatem materiæ, et ideo ab illa, præcise sumpta, denominari materiam causantem. Adde quod, licet gratis daremus id quod assumitur, non inferretur, ad illam denominationem esse necessarium in ipsa materia speciale modum, sed ipsa generatione distingui entitatem et formalitatem generationis ab unione ejus cum materia, sicut inferius dicemus de ipsa forma; sed quia in mutatione, quæ est generatio, id verum non est, in hoc nunc non immorabimur.

8. *Materia in formam, et compositum, generatione ut causalitate influit.* — Ex his ulterius concluditur, causalitatem materiæ, quatenus est causa in fieri, vel formæ, vel compositi, non esse aliud quam ipsamet generationem, ut essentialiter pendentem a materia; nam, mediante illa, concurrat materia ad educationem formæ, vel compositionem compositi; causalitas autem causæ nihil aliud est quam concursus ejus. Item quia causare aliquam rem in fieri, nihil aliud est quam quod fieri talis rei sit a tali causâ; ergo per eandem causalitatem causatur res in fieri, per quam causatur ipsum fieri rei. Quod patet a simili ex causa agente; nam ipsamet actio, quæ est per seipsam ab agente, est causalitas activa ejus respectu termini, seu rei in fieri; eadem ergo proportio servanda est in causalitate materiali. Tandem applicari ad hoc possunt multa ex argumentis factis, præsertim illud quod hæc ratio causandi, sufficit ad eam denominationem, qua materia dicitur causare rem quæ generatur, et posita illa ratione causandi, et præciso per intellectum quocumque alio modo, sequitur necessario illa denominatio; ergo, quidquid aliud fingatur, est supervacaneum et sine fundamento. Solum videtur notanda differentia in hac causalitate respectu formæ, et respectu compositi, quod respectu formæ materia quodammodo extrinsecus manet, quatenus sustentat formam in se vel ut informantem, non vero intrinsece componit illam; et ideo manifestissimum videtur causalitatem materiæ respectu formæ in fieri nihil aliud esse quam educationem vel unionem ejus, prout est a materia, quam ostendimus in re non esse aliud præter ipsam generationem. At vero respectu compositi, materia comparatur magis intrinsece, quia per seipsam illud componit, et ideo respectu compositi, necessarium videtur ut ipsamet materia intrinsecus includatur. Sed hoc est quidem verum quoad inclusionem in effectu causato, non tamen quoad viam, seu fieri, quo tenditur ad talem effectum in hoc genere causæ materialis; nam materia non ita est causa in fieri rei genitæ, ut ipsa etiam fiat; nam illa semper præsupponitur facta, et solum se communicat composito, quod generatur in suo genere causæ; et quatenus hæc communicatio est in fieri, et materia est causa ejus, dicitur esse causa rei genitæ in fieri; non est autem hæc communicatio in fieri, nisi media educatione vel generatione, et ideo tota hæc causalitas, quatenus intelligitur esse

quid medium inter materiam et effectum, seu compositum in re, non est aliud ab ipsa generatione, ut est ex materia.

Quæ materiæ causalitas post motum perseverans.

9. *Unio formæ ad materiam per seipsam a materia causatur, et pendet.* — Superest dicendum de causalitate materiæ in facto esse, ad quam explicandam incipiendum est a causalitate unionis formæ cum materia; nam etiam hanc diximus causari a materia; nunc vero addimus non causari per aliquam causalitatem distinctam a tali unione, sed per ipsamet. Quod facile demonstrari potest ex dictis de ipsa generatione; est enim eadem proportionalis ratio. Quod sic ostendo: nam etiam hæc unio formæ cum materia, per seipsam est conjuncta materiæ eo modo quo esse potest; ergo per seipsam est pendens a materia, eo modo quo pendere potest; ergo per seipsam causatur; eatenus enim causatur quatenus pendet; ergo e converso, materia causat illam unionem per ipsamet; nam, ut dixi, eadem est causalitas, a qua et effectus denominatur causari, et causa causare. Omnes consequentiæ probatæ sunt in superioribus; antecedens vero patet primo a posteriori, quia impossibile est illam unionem conservari sine concursu materiæ, seu quin sit in materia eo modo quo esse potest; ergo signum est per seipsam immediate ac essentialiter pendere a materia; nam, si penderet mediante aliquo modo ex natura rei distincto, posset Deus, auferendo modum illum, conservare unionem illam sine materia; hæc enim ratione potest conservare formam, ut infra dicam. Antecedens patet, quia non potest unio manere quin actu uniat; non potest autem actu unire, quin jungat extrema, et utrumque attingat eo modo quo potest et debet. Et hæc est ratio a priori propter quam illa unio per seipsam pendet essentialiter, tum a forma, tum a materia, a singulis in suo genere, quia est veluti actuale vinculum illarum, et non indiget alio interjecto vinculo, aut modo quo ipsas attingat, seu illis jungatur, ne procedatur in infinitum. Tandem confirmatur ratione supra facta, quia hoc sufficit ad hanc causalitatem, et sine illo poni non potest, ac illo posito, et præciso omni alio modo, sufficienter intelligitur talis causalitas materiæ; ergo omne aliud est fictum et sine fundamento. neque in hoc est ulla difficultas, præter statim attingendam.

10. *Permanens causalitas materiæ in formam materialem est unio.*—Qualis sit rationalis animæ cum materia nexus.—Hinc ulterius addo, causalitatem materiæ in ipsam formam (quando forma talis est ut a materia causeatur, et pendeat), non esse aliud a propria unione talis formæ cum materia, quatenus ipsamet unio materialiter causatur a materia, et mediante illa, forma ipsa pendet etiam a materia. Dixi non esse aliud a propria unione talis formæ, quia non quælibet unio sufficit ad hanc causalitatem; anima enim rationalis habet propriam unionem cum materia, quæ unio etiam causatur materialiter a materia, et tamen ipsa anima non causatur; non ergo quælibet unio est causalitas ipsiusmet formæ, sed illa quæ est per educationem formæ. Ex quo obiter intelligimus unionem animæ rationalis cum materia esse singularem, et diversæ rationis essentialis ab omni unione materialis formæ, quam substantialem inhæSIONEM appellare possumus, et hanc dicimus esse causalitatem, per quam materia causat talem formam.

11. *Objectioni occurritur.*—Dices: cur non possumus in forma materiali distinguere duos modos, quorum unus sit mera unio formæ cum materia, qualis est in anima rationali, et per illum non pendeat illa forma a materia, sed solum uniatur ad componendum compositum; alius vero modus sit dependentia talis formæ a materia? Respondeo, quia vel plane impossibile, vel omnino superfluum est tales modos distinguere et multiplicare. Primo, quia in accidente non distinguimus duos modos, quorum unus sit unio, alius inhærentia, seu dependentia accidentis a subjecto, sed eadem inhærentia unitur et pendet; ergo et similiter, etc. Secundo, quia propria dependentia a causa materiali intrinsece et essentialiter includit unionem, ita ut neque fieri, neque intelligi possit, quin illam intime includat; ergo inhæSIO, quæ idem est quod dependentia materialis, non est modus ex natura rei distinctus ab unione formæ inhærentis, sed est veluti species unionis in communi; nam alia est inhæSIVA, alia vero non; sicut ergo genus et species non sunt modi ex natura rei diversi in eodem individuo, ita unio et inhæSIO seu dependentia materialis, non sunt modi distincti in eadem forma. Ex his ergo facile probata relinquatur assertio posita, quia hæc forma per suam unionem pendet a materia; ergo, mediante illa, causatur a materia in suo genere; ergo etiam materia

causat formam mediante illa, juxta principium supra positum, quod causari et causare dicunt eandem causationem sub diverso respectu; ergo hæc ipsa unio est causalitas materiæ circa talem formam. Secundo, quia causalitas causæ mediat quodammodo inter ipsam et effectum; sed inter materiam et formam non mediat, nisi hæc unio, et quasi inhæSIO; ergo illa est causalitas materiæ in formam. Tertio, quia hæc sufficit ad hoc genus causalitatis, præciso quocunque alio, etiam per intellectum.

12. Dices, neque hoc videri necessarium, quia forma et materia immediate uniuntur, ut supra dictum est. Respondetur, immediatam unionem non excludere modum unionis realiter, vel ex natura rei distinctum ab extremis, sed excludere formam mediam, quæ intercedat tanquam communis terminus, in quo jungantur extrema; modus autem unionis excludi non potest, quando extrema talia sunt quæ possint esse separata, quia, nisi vel utrumque, vel alterum illorum aliter se habeat, quam cum sunt sejuncta, non poterunt esse realiter unita, et ideo etiam in mysterio Incarnationis ponunt Theologi hunc modum unionis ex parte humanitatis.

Quotuplex unio in materiali composito.

13. Sed hinc oritur alia difficultas, quæ sola videtur esse alicujus momenti in hac sententia, et propter quam diximus quartam opinionem ex parte esse dubiam, nimirum, quia si forma unitur materiæ per proprium modum unionis, ergo etiam materia unitur formæ per proprium modum unionis; ergo materia non tantum causat per unionem vel inhæSIONEM formæ, sed multo magis per propriam unionem, qua ipsa conjungitur formæ; atque ita causalitas materiæ erit potius proprius modus ipsius materiæ quam formæ. Ad hanc difficultatem fateor rem esse dubiam an in compositione materiæ e: formæ habeat materia proprium unionis modum, distinctum ab unione formæ. Dico tamen duo. Unum est, esse valde probabilem partem negantem, quia ad unionem duorum extremorum, quæ inter se immediate uniuntur, sufficit unus simplex modus unionis, et assignari potest specialis ratio, ob quam talis modus magis ad formam pertineat, et cum illa reatiter idem sit, quam cum materia; ergo non oportet plures modos hujusmodi multiplicare. Major probatur, quia omnis modus unionis

est vinculum duorum extremorum, unde ad utrumque dicitur habitudinem, sine qua esse non potest; ergo quilibet modus unionis unit duo extrema, quorum est unio; ergo unus sufficit ad hujusmodi extrema conjungenda. Et ideo supra dicebamus, unionem formæ ad materiam non posse esse aut intelligi in rerum natura sine conjunctione et dependentia, non solum a forma, sed etiam a materia; et ideo, si per intellectum præscindamus omnem alium modum identificatum materiæ, per solam unionem formæ ad materiam, intelligemus materiam et formam esse perfecte unitas inter se, et materiam exercere in formam totam causalitatem quam habet; ergo non est necessarius duplex modus unionis, sed unus sufficit. Minor autem, scilicet, hunc modum potius pertinere ad formam quam ad materiam, probatur, quia tota efficientia agentis naturalis terminatur formaliter et proxime ad formam, educendo illam, vel uniendo materiæ; ergo quidquid de novo facit, est in forma tanquam in formali termino actionis, in materia autem solum ut in subjecto, et ideo non unit materiam formæ, directe efficiendo in materia specialem modum, sed solum uniendo formam ipsi materiæ, et efficiendo in ea informationem et unionem, vel inhærentiam. Estque hoc consentaneum modo se habendi et concurrenti materiæ et formæ; nam materia substat actioni agentis, et adventui ac recessui formarum. Unde, quantum ad suam entitatem, omnemque suum intrinsecum modum, invariata manet, solumque variatur vel mutatur ratione privationis, aut formæ recedentis, aut denuo advenientis. Quod his verbis dixisse videtur Damascen., in sua Phys., c. 3, ubi de materia ait: *Ut quæ subjecti rationem obtineat, et quantum ad id, quod potentia est, attinet, substantia præditam esse, et cum privatione esse, ac forma actu præsentem manere, atque illud suum, hoc est, potentia, ab omni mutatione liberum conservare, hincque fieri ut nec ab hoc, quod potentia est, in actum migret, verum in suo statu manens formam suscipiat, ac, forma recedente, rursus priorem statum retineat.* At vero forma est quæ advenit materiæ, et ab illa recedit, et ideo omnis mutatio, quæ fit in materia, est ratione formæ, et similiter omnis unio est per conjunctionem formæ ad illam. Quod præterea materiali exemplo declarari potest: nam basis, quæ supponitur columnæ, in se non variatur, nec mutat locum, aut aliquem

alium modum, ex hoc quod columna ei superponatur, vel auferatur, aut varietur, sed tota mutatio fit in columna quæ superponitur, a qua provenit omnis denominatio in basim, quæ dicitur sustentare columnam. Et similiter in accidentalibus mutationibus, quando lignum, verbi gratia, calefit, non fit duplex mutatio in ligno, una in adhæSIOE caloris, altera in unione ligni ad calorem, sed una tantum quæ consistit in introductione caloris.

14. Addo secundo, quamvis gratis admitteremus esse in materia proprium modum unionis, distinctum ab unione formæ, nihilominus non posse illi tribui quod sit causalitas, per quam materia causat formam, quia nec materia per talem modum sustentat formam, neque forma per illum modum pendet a materia. Prior pars constat, quia materia non per modum, sed per suam entitatem sustentat formam. Posterior probatur, quia forma per suam inhæSIONEM pendet a materia, unde, si in materia est talis modus unionis, potius erit ut effectus consequens ex informatione, et, quantum est ex se, ejusdem rationis erit, sive forma pendeat a materia, sive non. De qua unione materiæ iterum occurret sermo, tractando de causa formali.

15. *Materia qua causalitate compositum constituat.*—Ex his ulterius concluditur, causalitatem materiæ circa compositum, nihil omnino addere ipsi materiæ præter unionem formæ, atque ita non esse aliam causalitatem compositi, nisi ipsamet causalitatem formæ, vel unionis, solumque addere respectu compositi, quod materia, media unione, seipsam exhibet ad componendum intrinsece compositum; unde ipsa entitas materiæ magis intime ingreditur causalitatem compositi, quam formæ vel unionis; in re tamen nihil aliud intervenit, nisi entitas materiæ, et unio seu causalitas formæ.

16. *Duplici distincta causalitate fungitur materia.*—*Objectioni satisficit.*—Ultimo intelligitur ex dictis, quod supra etiam insinuatum est, duas tantum esse causalitates materiæ ex natura rei distinctas, licet ratione possint plures distingui. Causalitas enim materialis respectu rei in fieri, vel in facto esse, ex natura rei distinctæ sunt, sicut generatio ex natura rei distinguitur a forma, seu a re genita, et unio in fieri ab unione ut facta; ostendimus autem causalitatem rei in fieri non distingui in re ab ipsa generatione, vel unitione; causalitatem vero rei in facto